

Observatoriul este de două ori în
septembra, Miercură și Săptămâna.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 an intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dinsu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu postă în lanțul monarhiei pe 1 an intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 anu 10 fl. său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său 11 franci. — Numeri singuratici se dau căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Nr. 39.

— Sibiu, Miercuri 14/26 Maiu. —

1880.

Ide'a de statu a Austriei.

De Dr. Franciscu Palacký.

(Urmare.)

Acea magiarisare intentionata si sistematica este o buba durerosă si forțe pernicioșă pe corpul statului austriacu; déca nu se va vindică cătu mai curendu, atunci sanetatea si viati'a intregului corpu va fi periclitata. Nu sunt si n'am fostu niciodata inamicu alu magiarilor; in juneti'a mea am traitu mai multi ani in relatiuni intime cu ei si am recunoscutu si causele mai adenci, care 'i indémna la dorintie si aspiratiuni estreme fatia cu nationalitatile si care de si nu potu justifică portarea loru, dar celu puçinu o esplica.

Cu profunda durere isi simtu ei isolarea intre poporale europene; de candu renumitulu Herder le au predisu, că in decursulu timpurilor ei voru disporea in marea acestoru popora si de candu imperatulu Josifu II au fostu inceputu a le scurtă acestu terminu, său celu puçinu li se parea că o ar face, ei se redeseptara că si spre o noua viatia si cu energi'a loru firésca se incongiurara cu totu feliulu de ingradiri in contra pericolului ameninitatoru. Pre langa aceasta au mai fostu inipitenati si prin observarile si calcularile unoru statistici, cari afirmau că dela natura casatoriele magiare sunt de ordinariu mai puçinu fructifere decătu d. e. cele slovace si romanesci, si că prin urmare nationalitatea loru decresce, in timpu ce celelalte se inmultiesc. Prin tōte acestea se desvoltă si se lati la ei fatia cu alte natiuni unu feliu de ingrijire si acea aspiratiune, de care pote ei insusi nu isi potu dā contu in de ajunsu, care inse predominédia in modu poternicu ănim'a si spiritulu loru, ceea ce s'ar potea formulă prin urmatoreea frasa, pentru acarei vulgaritate imi ceru scuse, si adeca: „Déca nu te mananc eu, me mananc tu.“ De aceea ei continua cu decisiune si cu vigore, de si nu totudeauna fără remuscară de consciūntia, pe calea apucata a magiarisarei său „a consumarei“ celorulalte nationalitati conlocuitore. Sciu prea bine, că ei cunoscu art'a de a isi mască purtarea loru cu pretece ale ratiunei de statu si ale umanitatiei, dar totu asia de bine sciu si aceea, că prin vorbele

loru nu se va lasă a fi amagitu nici unu omu cu mintea sanetosă. Fric'a este unu reu consiliariu si bine ar face ei, déca pentru propri'a loru sigurantia aru apucă pe o alta cale. Pentru că se concedem pe unu momentu, că le-aru succede ici si colo a taiă său a rōde a ramura din poternic'a ginte slava, se admittemu chiaru (posito sed non concessio), că ei voru preface pe toti slavii aflatori pe teritoriulu loru in magiari, apoi ei si atunci voru fi mai slabii decătu contrarii loru, cari iritati prin o astfelui de „consumare“ continuata in decursu de secoli, se voru seculă din nou si cu poteri unite in contra loru si atunci magiarii de abea voru mai potea protestă in contra dreptului de repressalii. Celui care se simte slabu nu 'i este permis a isi luă refugiu la forti'a brutală, pentru că acesta spada are doue taisiuri, ci elu se se aliudie totudeauna cu celu mai tare de pe pamant, pentru că asia si elu se se intarésca din nou. Acesta este dreptulu si legalitatea, care apasate multu timpu prin forti'a brutală, chiaru dupa caderea loru érasa se radica cu potere si mai mare, si de órece au incredere insusi in D-dieu, voru invinge tōte poterile infernale. Asia si magiarii isi voru conservă cu multu mai bine viitorulu loru, déca ei cu obicinuit'a loru energia voru apară principiulu: „ceea ce tie nu iti doresci, nu face nisi altuia“, decătu se provoce unu „bellum omnium contra omnes.“ In ce modu ar fi a se realiză principiulu egalei indrepertatiri in tierile loru, aceasta nu este unu lucru usioru, dar nici-decum o cestiune impossibila pentru ei, déca pentru rezolvarea ei aru pune atăta bunavointia, pe căta capacitate firésca dispunu ei.

(Va urmă.)

Din Bucovin'a.

(Urmare.)

In Nr. 12 alu „Observatoriului“ se dice — dupa cum amu amentitu, cumcă „se astépta dela preotii bucovineni, ce se afla in esceptiune laudabila, că se se unésca mai strinsu in simtiamentele si ideile nationale si se combine mijlocelore, cum aru inriuri in modu eficace asupra grosului colegilor,

că se-i intórcă la viétia nationala si se-i faca a se interessa si-a le pasă de totu ce este romanescu.“

Déca o mama are mai multi fii, si déca acea mama se afla greu bolnava pe patulu suferintelor, atunci fiii, simtiescu durere pentru sörtea acelleia, ce i-a nascutu, crescutu si alaptatu la sinulu seu, au datorinti'a morala de-a alergă si-a asudă cu totii pentru salutea mamei loru.

Da! preotii bucovineni romani, ce se afla „in esceptiune laudabila“, se se unésca mai strinsu in simtiamentele si ideile nationale, că-ci „in unire e potere“. Dara dela combinarea mijloceloru — ce numai se potu cugetă — in scopulu destuptarii toturor fratiilor bucovineni la o viétia nationalu-romanescă mai de dómne-ajuta, pe cei din „esceptiune laudabila“ nici Dumnedieu nu-i dispensédia. Toti au datorinti'a — atătu solidaru sub flamur'a unirii, cătu si fia-care pentru sine — „se lucre, se lucre si éra se lucre“ in scopulu cestiuatu. Că-ci déca cei din „esceptiune laudabila“ se credu a fi chiamati, atunci se caute se fia si alesi, că nu cumva se se faca partasi de cuvintele scripturei: „Multi sunt chiamati, dara puçini alesi!“ Fundamentulu inse pe care unu omu in tempulu de fatia pote se-si cladescă titlu'a onorifica de „alesu“, este „lucrulu neobositu“. Dreptu că alu „ideei“ este triumfulu. Inse de-ar simti unu omu in ănim'a sa entusiasmulu celu mai inflacaratul pentru-o „idee marétiă“ si de-ar tună vócea sa panegirica in favorulu acestei idei incătu se patrunda si urechile surdiloru, de nu va aplică elu vre-o potere necessara pentru realizarea ideei in fapta, de nu va urmari elu aceea idee cu perseverantia si cu sacrificii de totu feliulu, entusiasmulu pierie pentru alte ănnimi in momentulu ivirii si tuinetulu se perde in desiertu. „Credinti'a fără de fapte este mórtă.“ Ide'a fără de fapte, fără perseverantia si sacrificii este asemenea mórtă.

*
La „esceptiune laudabila“ s'ar potea numeră pote si acei preoti bucovineni, ce apartinu că membri unicului institutu de cultura nationala in tiéra, adeca „Societati pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a“. S'ar asteptă asia dara, că

isemu caror'a a cucerit tōte partile cunoscute ale lumii de atunci, mai tardu devine o óste amarita curiale, care isi licită pentru bani domitorii si forte arare-ori a dubitat se nu infiga arm'a in ănim'a patriotilor sei. Intre aceste inprejurari, de si pote că Salustiu e pessimistulu epocii sale, care numai partea cea rea o vede, totusi sunt la locu espreșunile lui: „Nam pro pudore, pro abstinentia, pro virtute audacia, largitio, avaritia vigeant.“

Cu incetul ése din moda si virtutea Lucretielor, decadenti'a moralitatii republikei strabate si cercurile femeiesci, nasce Messaline trantite in mijloculu stradelor, Fulvie crudele, de alu caror nume lumea inca si astadi se ample de fiori despretilor. Cele mai sănte, si religiunea devine instrumentulu despoticului. Artele frumosse nu se intrebuintidă pentru esprimarea idealeloru sublime, ci pentru decorarea palatelor avutilor lucsuroiosi, ba chiaru pentru escitarea sentimentelor celor mai bestiali ale unoru femei corupte si depravate. Cu decadenti'a imperiului decade si politic'a nationala si eroismulu celu de odiniora alu Romei. Domitorii pretindu dela procurorii provincielor numai bani si érasa bani; acestia că se le pote satisfacere cererile loru esecutidă locutorii pâna la ruina totala, prin care faptu'sa pregaritul calea spiritului revolutionariu, care insocinduse cu undele prime ale emigrarei popóralor, nefandu in cale legiunile poternice, strabatul preste intarituri si devastă totu imperiulu crucisii si curmedisii.

Numerulu reteleloru, care au causat caderea Romei poternice atătu de repentinu, ilu maresce si lucebul celu mare si fara de margini. Pe timpulu republikei portulu si casele românilor erau simple si modeste, mai tardu dupa aceea au inceputu a se ridică palate de marmure. Ne potu servi de exemplu despre lucebul celu mare de atunci acelle monumente, cari s'au afat cu ocasiunea saparei oraselor: Pompei si Erculanu, unde tōte cele s'au afat in acea stare in care se afau ele in óra catastrofei. Italianulu Nicolini descrie cu co-

lori forte viue locuinti'a pompósă a unui poetu din Pompei. Lucebul era atătu de mare in cătu abia ne mai potemu formă idea despre elu. Bucatariulu lui Luculu scia de mai inainte, că déca prandiulu e arangiatu in restauratiunea Apollo, atunci pe acel'a pote chielui 45,000 floreni, ba era si căte o asia mancare ce costă 10,000 de sesterii. Apiciu isi udă in gradina salatele cu lapte, ér' consor'ta lui Crasu isi ospetă pe amicii sei cu asia beuturi scumpe in cari erau topite margele orientale.

In unele inprejurari că aceste nu e mirare, că placerele devinu passiuni intre barbati si femei; banii erau unicula scopu doritul de ori si care. Nu e mirare, că Cicerone se plange in senatu contra reteleloru atătu de dorerosu: „O tempora! o mores! senatus haec intelligit, consul videt: hic tamen vivit . . . . Nos autem viri fortes satisfacere reipublicae videamus, si istius furorū ac tela videamus!“*) Dar unele lamentatiuni că aceste erau tardie atunci, candu inmoraltatea ajunsese la culme si reulu nu se mai poté vindecă. Rom'a cea poternica, dómna lumei acolo au fostu ajunsu, de ea a trebutu se cadia; tesaurii adunati din tōte partile dela poporale subjugate i-au pusul capulu, că si cum ar fi fostu scrisu in carteau sortii, că ea isi va dā sie-si lovitura de mórtă cu arm'a fatală castigata dela inamici. O astufeliu de arma pericolosa a fostu pentru ea, marea ei bogatie.

Caus'a radicale, din care au urmatu tōte celelalte rele cu consecintele loru funeste că dintr'unu isvoru nesecatu, care si-a respandit undele sale preste Rom'a in dimensiuni totu mai mari, pâna ce in urma o inncă, a fostu aceea, că educatiunea tinerimei la români era neglesa, si apoi nice chiaru cei mai avutii nu s'au incriptu, că se dea copiilor loru o educatiune indreptata spre nobilitarea ănim'e si stergirea său infrenarea pasiunilor celoru rele. Julius Cesare a fostu primulu, carele a datu drepturi civili jurisprudentilor si profesorilor de diversele scientie. Vespasian a datu pentru

Foisiora „Observatoriului“.

Cultur'a adeverata este sorgintea principală din care isvoresc fericirea popóralor.

(Disertatiune.)

(Urmare.)

Multi au scrisu despre causele decadentiei finale a Romei; mai pe largu si cu studiu mai profundu s'au ocupatu cu aceasta Montesquieu*) si Gibbon*); si toti aceia cari au scrisu ceva despre acestu objectu sunt de parere, că principal'a causa a decadentiei politice au fostu degenerarea moralitatilor capitalei poternice. Si intr'adeveru că asia si este, pentru că numai pe relatiuni familiari sanetose se poate edifică o esistentia sociale sanetosă, ér' pe bas'a acesteia politic'a sustinătoare a unirei si virtutilor nationali.

Pâna candu au nutritu in sinulu seu Rom'a cea antica fii morali si petrunsi de simtiu national, pâna atunci ea a dominat de pe cele sipte coline o lume intréga; mai tardu, candu discordie si partidele au stinsu simbirile patriotice din ănimile filorui ei, i-a urmat decadenti'a, care cu atât'a au fostu mai durerosă, cu cătu au fostu ea mai poternica odiniora. Egoismulu neinfrânatu alu lui Catilina, Mariu, Sull'a si alu altorui asemenea loru pâna acolo a ajunsu, de nu s'a infioratu a se scaldă in sangele confratilor sei. Acelu poporu, care in luptele plebeilor a sciutu invinge poterea patricianilor prin rivalitatea virtuitoru patriotic, pe timpul Cesariilor devin o massa, care trantesce Grachii la pamentu, si care acelaia isi vinde gratia sa neconstanta, care'i dă mai multu. Legiunile poternice, ero-

*) Considerations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence, Paris, 1875.

**) Geschichte des Verfalls und Unterganges des Römischen Weltreiches, 2 Ausg. Leipzig, 1843.

*) De Catilinae Conjuratione cap. III. 3.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie său linie, cu litere mernute garmondu, la prim'a publicare căte 7 cr., la a dou'a si a treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratiile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiiile postei statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriul“ in Sibiu.

celu puçinu acestia se fia uniti mai strinsu in simtiemintele si ideile nationale. Dara unde-i legatur'a, ce i-aru potea tinea astfelii uniti? . . . .

Odata pe anu numai intrunesce „Societatea“ pe membrii sei la „adunarea generala“. Atunci'a preotii ce sunt membrii si vinu din departare de prin tiéra, pôte că se si insufletiescu de cele audite si vorbite aicea; dara indata-ce se inprascie pe la parochiile loru, grigiele casei, familiei si economiei inunda in recursulu intregului anu ori-si ce cugetare la „interessele nationale“ si astfelii insufletirea remane numai insufletie repetita din anu in anu la „adunarea generala“, pentru-că pe cátu de momentanu vine asia se si trece, si deci din ea totusi nimicu se nu se alege.

Pâna candu a esistat organulu „Foi'a societati“, a esistat in cátuva si legatur'a unirii intre membrii sei. Astadi societatea si intrég'a Bucovina n'au nici unu organu de publicitate romanésca, lipsesce deci si-o unire mai strinsa intre membrii societatii; — pentru că nimica nu-i pôte uni in idei si simtiemente pe membrii inprasciati ai unei societati, decatu unulu si acelasiu organu nationalu, pe care aru trebui se-lu tieni toti si se isi apere in elu interessele loru nationale. — „A simti si-a cugetă romanescă ne invétia numai press'a romanésca“ — dice undeva decanulu diaristicei nôstre G. Baritiu.

Ba inca ce? Mai că m'asuu remasi, că la multi membrii de-ai „societatii bucovinene“ „Foi'a“ de odata este astadi inlocuita prin cine scie ce diarie nemtiesci, despre cari totu Baritiu dice undeva: „Diariele mari nemtiesci nu representa nici desvîlta viéti'a nôstra nationala si eclesiastica, literaria si nationalu-economica, ci mai virtosu o innéca.“

Dara se ne intrebamu: Déca ôre intrég'a Bucovin'a n'are nici unu organu de publicitate romanésca, sunt romanii bucovineni déjà perduți? Nu mai potu ei ceti nici o fóia romanésca? In loculu „Foi'e societati“ nu-i mai pôte uni altu organu nationalu pe membrii sei? Dara „Societatea“ si intrég'a Bucovina nu mai sunt in stare de-a edâ vre-o fóia romanésca? mare lucru ar fi se apeledie unu membru de alu „societati“ — cu ocasiunea tienerii unei „adunari generale“ la ánamele toturorii membrilor de fatia că se se unésca toti prin legatur'a unui organu romanescu din Romani'a seu Transilvani'a? Cátu de frumosu ar fi spre exemplu, candu s'ar obligá toti membrii „societatii bucovinene“ se tienă „Observatoriul“ — acea sentinela, ce pôrta atâtă grigia de sótea romanilor din tôté partile. — Cátu de frumosu ar fi, candu toti membrii „societati“ s'aru obligá se apere interessele nationale si interessele unicei „Societati“ — dela care se mai pôte sperá ceva — in vreo fóia nationala, pe care ar trebui se-o tieni toti. — Realisarea ideei asia dara — că adeca membrii „Societati“ la proxim'a „adunare generala“ se se

scopuri de instructiune 100,000 de sesterti = 17,000 fl. atunci, candu plat'a unui singuru actoru erá de doue ori asia de mare. Asemenea a fostu neglesa si educatiunea femeilor. Apoi in capital'a lumei avut'a cea mai mare se afâlă alaturea cu miseri'a cea mai de josu. Erau ómeni forte avuti, ince erau si seraci destui.

N'avemu dar ce ne miră asia tare, că s'au stinsu de pe fat'a pamentului românii cei vechi si gloriosi, cari odiniôra au domnitu lumea, cari au avutu barbati geniali si eroi renumiti; pentru neingrijinduse despre educarea tinerimei asia dupa cum ar fi trebuitu, de si au avutu ómeni culti si potere atâtă de mare, ei au trebuitu se cadia de pe culmea marirei loru; multimea cea mai mare s'a cufundat in immoralitate, si apoi immoralitatea, acestu verme reutatosu, a rosu la ánim'a loru, si chiaru atunci, candu erau in flórea poterei loru, candu si-au fostu ajunsu culmea, atunci i' aruncă in abisulu teribile alu nimicirei finale, spre a servî de exemplu, că si popórale cele mai culte si mai poternice din lume inca se nimicescu si se stergu de pe fat'a pamentului, déca se cufunda in decadentia morală atâtă de mare, si'si uita chiamarea loru sublima.

Asia dara potemu dice cu totu dreptulu, că numai immoralitatea a pusu capulu poporului celui mai poternic de odiniôra, si totusi cátă caractere frumose, cátă trasuri nobile aflâmu in viéti'a acestui poporu: fidelitate, virtute femeiesca, sentimente sublime, eroismu si patriotismu adeveratu, care tôté voru fi pastrate de modelu in memori'a ginteloru venitóre pâna in secolii cei mai tardii. Apoi limb'a cea armonioasa a classiciloru vechi, a aceloror spirite maretie, si astadi inca resuna in intrég'a lume scientifica că o voce tainica a unui angeru paditoriu, care veghiédia asupra memoriei si gloriei nationale. Noi dupa atâtia secoli, cari au trecutu preste capetele nôstre, dupa atâtea timpuri grele si furtunose ne inchinam cu pietate umbrelorū sacre ale strabuniloru nostrii: nu pentruca au domnitu lumea de pe cele siepte coline, nu pentruca au reportatua atâtea triumfuri splendide in lupte sangerose, — ci pentruca ne-au lasatu de ereditate tesauri de pretiu eternu si unu nume gloriosu.

(Va urmă.)

O B S E R V A T O R I U L U.

unésca prin unu diariu romanescu, in care se se oblige a apară interesele „Societati“ si „interessele nationalu-romanesci“ din Bucovin'a in de comunu — o credu de salutara, o credu de unu bunu pasiu de inaintare „in totu ce e alu nostru.“

(Va urmă.)

T r a n s i l v a n i a .

— Sibiuu, 13/25 Maiu. Pentru noi romanii se afla totudéuna mai multe cestiuni de viéti a puse la ordinea dilei. Resolverea unora depende numai dela noi; mai multe inse stau sub presiune din afara, care érasi forte raru incetédia de buna voia.

Astadi cum stamu, progressulu nostru in cultura sanetosa, positiva, totuodata romanésca in spiritu neolatinu europénu, in locu de a fi ajutatu, elu este amerintiatu de o intunecime barbara; éra déca press'a, déca intelligenti'a reclama si cere libertate celu puçinu in educatiunea si instructiunea prunciloru nostri, diariele de calibrulu lui „Magyar Polgár“ dela Clusiu amerintia cu impertinentia propria acelei clase de ciocoi, că déca nu incetamu a reclamá drepturile nôstre, „magiarii cu o singura lovitura de mana ne potu sfarmá natiunea intrégă.“ (Art. primu din 22 Maiu.)

Jurisconsultii romani ceru se nu se mai incerce nimeni a spoliá din nou pe poporulu agricultorul de agrii sei, se incetedie a sustinea pe familiile feudaliloru cadiute prin culp'a propria, prin risipe nebunesci de averi, totu numai din spinarea celorulalte clase de locuitori. Sute de ani poporulu agricultorul a robitul pentru aristocratia, intocma precum robisera sclavii heloti la Spartani, sierbii captivati séu cumparati in Rom'a vechia, negrii in Americ'a pâna in a. 1864; sunt 26 de ani de cându tôté clasele locuitoriloru acestei tieri platescu pe fiacare anu din greu la fondulu urbariale si voru mai avé se platesca celu puçinu 40 de ani, pâna se se rescumperi cele 74—80 milioane florini destinati a intrá in pungile fostiloru domnui. La acestea ti-se respunde inca si astadi cu vechi'a minciuna istorica esita de multu din cursu, că magiarii aru fi subjugatu acestea tieri cu armele si nu aru fi ajunsu aici batutu si alungati că vai de ei de cátro alte popóra barbare; că prin urmare ei au dreptulu se faca in acésta tiéra ori ce voru vrea, éra noi romanii se le sarutamu manile si picioarele, déca ne lasa libertatea personale aici in tiér'a loru. Si sciti cine vorbescu acésta limba nerusinata? Ciocoi renegati, unu diariu armenescu scrisu in limb'a magiara. Din sofisme de acelea ar urmá, că romanii se nu pôta avé mai multa proprietate de pamantu, de cátu numai pe cátu li se va permite se aiba din gratia. Cu alte cuvinte: se se restaure dreptulu aviticitathei stersu la 1854, dupa care nimeni nu potea cumperá mosiile nemesiésca (boerésca) de cátu numai a o luá in arenda pe unu numeru órecare de ani. Cu unu cuventu, totulu tinde cátro restaurarea privilegieloru vechi ruginite, si apoi totu ei mai au fruntea se fabuledie de libertate si liberalismu. Tocma din acestea cause inse jurisconsultii nostri mai au multu de facutu si densii nu voru ascultá de acei pessimisti, carii la orice casu de aperare drépta dicu, că si asia nu va avé resultatul dorit. Acésta este o teoria demna numai de ómeni séu fricosi din natur'a loru, séu egoisti de aceia, ce merita cea mai profunda desprietiire siurgia. Libertatea si dreptulu ceru in acésta lume că se fia aparate necurmatu si neincetatu, fara a permite că se despere cineva macaru pe unu minutu. Aparandu neincetatu, ceea ce nu castiga astadi, voru castigá mane, pojane, dincolo, chiaru dupa o generatiune intrégă, că-ci dreptulu este eternu si destinat a fi proprietatea toturorii generatiuniloru pâna la judecat'a de apoi, pe mii de ani inainte.

Aceiasi ciocoi nu se indestulesc cu tortur'a de pâna acuma ce voru se introduca in poterea bratiloru prin gramatica pâna la cele din urma clasele ale locuitoriloru, ci spre a'si mascá si óresi-cum justificá planulu, au incepudu se scornescă érasi minciun'a, că oile mananca pe lupi, că valachii valachisédia pe magari, si „Kelet“ in Nr. 117 infrunta aspru pe connationalii sei, pentruce stau pe locu, de ce nu aduna mai multe dieci de mii pentru „remagiarisarea“ magiariloru valachisati, ceea ce pe romanescu curatul insémna atâtă, că romanii ai caror strabuni fuseseră trecuti la legea calvinésca, inca totu nu s'au magiarisatu in cursu de 2½ vêcuri. Acelasiu „Kelet“ injura pe societatea „Juli'a“ a studentiloru romani din Clusiu, că-ci au cutediatu a-si serbá maialile intr'unu localu de acolo in 3/15 Maiu si au vorbitu despre cele 16 puncte de drepturi nationali votate la Blasius in adunarea

cea mare din 1848, despre care fantasédia că aru loví in dreptulu publicu alu Ungariei; infrunta totuodata pe romanii, pentruce se numescu ei pe sine romanii si de ce mintu că aru fi de origine româna; mai are fruntea se adaoge, că romanii tocma aici in Transilvani'a se inbuiba in libertati, că-ci éta, pretindu că se fia respectata si limb'a loru. Scurtu, unu lungu articulu scrisu că din Campi'a Transilvanie, dara fabricatu acolo pe locu, este plinu de espressiuni, pe care lumea erá dedata pâna acuma se le audia numai dela tiranii cei mai scârnăvi si mai spurcati din tieri barbare.

In fine spre a se mai consolá pe sine insusi, miculu tiranu nepotintiosu descrie o scena bisericésca din comun'a Caianu (in comit. Clusiu), unde betranulu br. L. Juczédi cu subprefectulu (soldabirau) Lad. Komis, cu Gál, Mohay facura o bisericutia calvinésca pentru 43 suflete de magiari, éra cu ocaziunea primei deschideri a dou'a di de Rusaliile gregoriane dusera la aceeasi biserică si 200 de romanii locuitori din locu, subt pretestu, că si aceia voru fi fostu odata magiari!

Totu „Kelet“ publica in acelasiu Nr. unele infamii despre unu popa gr.-catolicu, carele nu ar fi voitul se ingrópe unu mortu cinci dile, pâna candu nu a fostu silitu de autoritatile politice, éra dela unu pruncu micu a luatu chiaru cascior'a că simbria, pentruca a ingropatu pe tata-seu. Corespondentii a ce denuntia acelea infamii, pôrta dat'a Cs. Gorbo, Maiu 19 subscrisu Makfalvi, care mai adaoge, că in 22 Aprile unu gendarmu unguru a inpuscatu in capu că din chiaru-seninu pe unu romanu anume Nistoru Pascutiu. Casurile cu pop'a trebue se fia investigate de cátro autoritatea respectiva eclesiastica; cea cu gendarmulu érasi nu va fi trecuta cu vederea.

— Sinodulu archidiecesanu de aici isi incheia lucrurile sale dupa doue septemani de labore necurmata.

Ninsórea ce cadiuse in septeman'a trecuta pe muntii Transilvanie preste tota lini'a meridionala a recitul forte tare temperatur'a scadiendu-o pâna la + gr. Reaum., de bruma inse nu audim se fia cadiutu. Din 21 incóce a mai picurat ceva numai Dumineca.

R o m a n i a .

Program'a serbarii dilei de 10 Maiu 1880, indoita aniversare a suirei pe tronu a M. S. R. Domnului si a proclamarei independentiei.

I. In reversatulu dioriloru, 21 tunuri voru anuntia capitalei solemnitatea dilei.

II. La 9 si jumetate ore dimineti'a, se va celebrá la Mitropolia unu Te-Deum, de cátro I P. S. S. mitropolitulu Primatu, incongiuratu de inaltulu cleru.

La acésta ceremonia voru asistá d-nii ministrii, d-nii presiedinti si membrii corpuriloru legiuítore, presenti in capitala, inaltele Curti de cassatie si de compturi, corpulu professoralu, delegatiunile judetieiloru si ale corpuriloru armatei, d. Primariulu cu consiliul comunulu alu capitalei, Curtile si Tribunalele, inaltii functionari ai statului si d-nii oficieri din armat'a permanenta, teritoriala, din reserva si guard'a orasienésca, cari nu voru fi subt arme.

III. Pornirea M. S. R. Domnului dela palatul Cotroceni, spre a asistá la Te-Deum, se va anuntia prin 101 tunuri.

IV. Armat'a si guard'a orasienésca voru fi asiediate pe strade si pietie intre Bulevardu si Mitropolia.

Elevii scóleloru superiore, secundarie si primarie din capitala, voru fi insiruiti pe ambele parti ale Bulevardului Universitatii.

V. Dupa terminarea serviciului divinu, M. S. R. Domnitorulu, incongiuratu de cas'a Sa militara si de statulu majoru generalu alu armatei, va trece in revista trupele si va primi defilarea pe Bulevardul Universitatii, inaintea statuei lui Mihai Viétei.

VI. Dupa terminarea defilarei, M. S. R. Domnulu va primi la palatulu din orasuu, in sal'a Trobilor, incongiuratu de cas'a Sa civila si militara si in presentia d-lorù ministrii, felicitarile delegatiuniloru judetielor.

VII. La óra 1 dupa amédi unu banchetu se va dâ armatei in sal'a teatrului nationalu, de cátro municipalitatea capitalei, delegatiunile judetielor si inaltii demnitari ai statului voru luá parte la acestu banchetu, onoratu de presentia M. S. R. Domnulu.

VIII. La 8 óre sér'a va fi serbare publica cu iluminatiune si focuri de artificii in gradin'a Cismigiu, gradin'a Episcopiei; piati'a teatrului si piati'a Universitatiei voru fi si ele iluminate.

Musicele militare voru fi impartite in gradinile si pietele de mai susu.

IX. Registrele de inscriere MM. LL. Regale voru fi deschise la palatulu din capitala.

X. In aceeasi di, la orele 10 deminéti'a, se va celebrá unu Te-Deum in tóte comunele urbane si rurale ale tierii, la care voru asistá autoritatile locale.

D-nii prefecti voru primi in resiedintiele districtelor felicitarile autoritatilor civile si militare si ale orasenilor.

In acele resiedintie dd. prefecti, in intielegere cu primariile si siefii garnisónelor respective, voru regulá modulu serbarei acestei dile.

Academia romana.

Siedint'a generala din 11 Aprile 1880.

Membri presenti: D-ii Alesandri V., Caragiani J., Fontaninu M. A., Hasdeu B. P., Laurianu A. Treb., Maiorescu T., Chintescu N., Sionu G., Babesiu V., Baritiu G., Jonescu N., Maniu V., Melchisedecu P. S. S. episcopu, Papadopolu Calimachi, Ureche V. A., Aurelianu P. S., Bacaloglu Em., Brandza D., Felix J., Ghica J., Poni B., Stefanescu Gr., Teclu N., Vasiciu P.

Sub-presiedint'a d-lui Ioanu Ghica.

Siedint'a se deschide la 1 óra.

Se citesc si se aproba processulu siedintiei precedente.

D. Brandza da lectura discursului seu de recepțiune: „Vegetatiunea Romaniei si esploratorii ei, la care responde d-lu Gr. Stefanescu.

D. Maiorescu citesc raportulu seu din partea comisiunei insarcinate cu proiectulu unei sisteme ortografice pentru publicatiunile Academiei romane.

La 2 óre si jumetate radicandu-se siedint'a publica si trecendu-se in siedintia privata, dlu Maiorescu depune din partea lui L. Diefenbach o addressa, prin care trame Academiei, in terminii cei mai sympathici, unu exemplariu din „Völkerkunde Osteuropa's“. Totuodata, d. Maiorescu, printro propunere subscrisa de d-sa si d-nii Hasdeu, Papadopolu-Calimachi, Chintescu, Babesiu si Fontaninu, solicita alegerea lui Diefenbach ca membru onorariu alu Academiei. De asemenea d. Hasdeu solicita a se alege ca membru onorariu d. F. Miklosich, printro propunere subscrisa de d-sa si d-nii Maiorescu, Papadopolu-Calimach, episcopulu Melchisedecu si Chintescu.

Ambele propunerii se punu la ordinea dilei. Se pune totu-de-oata la ordinea dilei propunerea, subscrisa de d-nii Stefanescu, Brandza, Bacaloglu, Poni, Felix si Teclu de a se alege ca membru corespondentu pentru sectiunea scientifica dr. St. Hepites.

Se deschide discussiunea generala asupra raportului ortograficu.

D. Babesiu crede ca se se restranga discussiunea asupra principiului fundamentalu nou, adeca, „fonetismulu temperatu prin necessitatii etimologice“, in locu de principiului de pana acum, „alu unui etimologismu temperatu prin concessiuni fonetice.“

Principiulu dela 1869 n'a aflatu propagare; prin urmare trebue se incercam cu altulu; dera intrebarea remane: in care mesura? pana unde? Aci se teme ca are se incapă forte multa vorba, si de aceea d-sa crede, ca deca cum-va n'ar fi possibile adoptarea proiectului comisiunei in blocu, ar fi mai oportunu se amanamu discussiunea asupra acestuia pentru viitora sessiune, lasandu astfelui si publicului literatu din afara posibilitatea de a se pronuntia asupra'i.

D. Sionu combate amanarea, arendu ca cestiunea este pendinte inca din sessiunea trecuta si ca tier'a astupta cu inpatientia o solutiune din partea Academiei.

Punendu-se la votu amanarea, se respinge.

D. Hajdeu stabilesc ca punctu esentialu, ca decisiunea Academiei, ori-care ar fi, nu poate se aiba unu caracteru imperativu esternu, de vreme ce cestiunile scientifice in genere nu se deslega prin majoritate si minoritate, ci va avea numai unu caracteru internu, asia dicendu oficialu, anume pentru publicatiunile Academiei. Dupa cum aceste publicatiuni s'au tiparit pana acum cu o ortografia decisa printro majoritate de alta-data a Academiei, totu asia, ne mai findu astadi aceeasi majoritate, urmedia ca ele se se publice pe viitoru cu o ortografia ce se va decide prin majoritatea actuala.

D. Fontaninu dice, ca ortografa nu trebue considerata numai din punctulu de vedere teoreticu. Ori-ce ortografia este rezultatulu unei conventiuni, si conventiunea trebue se aiba in vedere interesul celu mai esentialu alu toturora. La noi interesul celu mai esentialu este nationalitatea. Prin ortografa etimologica ne apropiamai mai multu de natuniile surori din occidentu.

D. Papadopolu-Calimach observa ca, prin ortografa fonetica romanii nu renuntia la nationalitatea loru latina, ca-ci nationalitatea se apreciadu dupa limba, era nu dupa modulu de a scrie acea limba. Apoi admitedu-se o ortografia basata pe etimologi'a latina, ce vomu face cu cuvinte nelatine, introduce de secoli in limb'a romana, si pe cari nu le potemu alunga cu toptanulu, dupa cum nici unu poporu n'a potutu se alunge tote strainismele din limb'a sa?

D. Chintescu areta ca, ortografa etimologica a avut la noi in trecutu ratioanea sa in lupt'a politica dintre romani si vecinii nostri, cari ne contestase originea româna. Astadi inse, ea nu se mai poate justificá prin nimicu, de óre-ce nimeni nu ne mai contesta latinismulu. La Francesi, Englesi, Germani, ortografa este etimologica pana acun, ca-ci este traditionala, petrificatea óre-cum prin vechimea literaturelor respective, pe candu la noi acestu mobilu nu esista. Ba chiaru si pe acolo

se facu astadi incercari forte seriose de a simplifica ortografa. Ortografa in genere este o cestiune de cultura, era nu de nationalitate. Cultur'a cere o ortografia catu se poate mai simpla, mai firesca, prin care cunoascintiele se se pota lati in poporu mai cu inlesnire.

D. Alesandri dice, ca era forte romanu si atunci candu scria cu cirilice. Pe candu Nesselrode contesta originea occidentalala a natiunei romane, era naturala din parte-ne o reactiune in sensu latinu chiaru pana la exageratiune, dupa cum a facutu, intre altii, repausatulu Heliade. Astadi inse toti ne credu ca suntemu latini. Ori-cum amu scrie cuventulu omu, fia chiaru cu litere turcesci, elu totu va fi frate cu francesulu homme seu cu italianulu uomo, er' nu cu germanulu Mensch seu cu greculu ἄνθρωπος. De aceea, cestiunea nationala fiindu cu totul independente de cestiunea ortografica, se nu cautam in ortografia altu ceva, de catu numai simplicitate. Se vorbim romanesce si se scriemu foneticcesce. Se nu ajunga si romanii, din caus'a dificultatilor ortografice, la batai'a de capu a francesilor, la cari pana si unu Lamartine facea erori de ortografie. Natiunea romana in orice casu, nu va peri din lipsa unui scurtu.

D. Fontaninu protesta in contra nesocotirei formei, candu este vorba de interesele unei natiuni. Form'a e forte importanta. Se cultivam la noi in tota form'a latina. Ortografa etimologica durédia in Romani'a de unu secolu, incependu dela gramatic'a lui Klain si Sincai din 1780. Directiunea fonetica de adi este o reactiune contra directiunei traditionale de pana astazi. Ea este cu atatu mai pericolosa, cu catu ne departedea nu numai de latinii din Occidentu, dar si de fratii nostri din Macedoniu. Numai ortografa etimologica poate fi astfelui, in catu se fia órecum comună romanilor din Daci'a lui Traianu si din Daci'a lui Aurelianu. Se nu ne inchipuim ca sòrtea natiunei romane este dejá pe deplinu asigurata. Pericolului mai esista si vomu mai ave trebuintia de ajutoriulu fratilor nostri din Ocidentu.

D. Laurianu, dice ca principiulu economicu: „muncesc puçinu si castiga multu“, nu se prea aplica la realitatea lucrurilor. In aplicare la sciintia, d-sa maruriscesc ca a studiatu forte multu si scie forte puçinu. Totu asia se nu speram ca vomu potea dobandi o ortografia serioasa, si care totusi se nu cera nici o munca, nici o cugetare din partea celor ce o voru intrebuiti. D-sa prefera o ortografia care se ne dea órecare munca, se ne faca a cugetá, dupa cum ne si face a cugetá sistem'a ortografica etimologica. Sistem'a fonetica se aplica bine la limbe selbatice seu de totu neculte, pe candu limb'a nostra are unu trecutu. Se nu ni-se cutedie in favorea acestei sisteme autoritatea cutare seu cutare, ca-ci in sciintia nici o autoritate nu esista, nimicu nefabilu, ci totul trebue supusu controlului.

D. Babesiu cere inchiderea discussiunei generale si luarea in consideratiune a proiectului comisiunei, dar voiesce a atinge mai antaiu in puçine cuvinte, cele spuse de d-nii Fontaninu si Laurianu in sprinbul sistemei ortografice etimologice. D-lu Fontaninu face din ortografa etimologica o cestiune de onore nationala, care trebue se se reguledie printro transactiune intre noi toti, er' d-lu Laurianu o declara de singura seriosa, negandu adversarilor sei sciintia si chiaru cugetarea. O ortografa este cu atatu mai buna, cu catu poate se se respondesca mai lesne in poporu, respondinduse prin mijlocul ei cultur'a. O ortografa grea seu muncita ar fi logica numai dor atunci, candu o natiune n'ar ave altu ceva se faga de catu a se ocupá cu ortografa. Ortografa este unu instrument, er' nu scopu. Scopulu este latirea culturei, nu prin ortografia vomu inlaturat noi pericolele, cu care ne amenintia d-lu Fontaninu, er' singur'a ortografa prin care vomu reusiti cu graba a lati cultur'a, se vede ca este cea fonetica, fiindu cea mai simpla, cea mai accessibila pentru poporu. Poporul nu poate se scie latinesce. Insusi d-sea ca redactoru alu „Albinei“ a fostu etimologistu extremu, dar a patit'o, ca-ci lectorii sei protestau mereu ca nu potu se cetesca. Din tota aceste consideratiuni, d. Babesiu inbratisedia proiectulu comisiunei si'l saluta cu atatu mai multu, cu catu constata in elu tendint'a de a conciliá tote spiritele.

Discussiunea se inchide si proiectulu comisiunei se ia in consideratiune cu 20 voturi din 22 votanti.

Siedint'a se ridica la 5 si jumetate óre p. meridianu.

Sciri diverse.

— (Colonisarea Ungariei prin ciangai.) Apele cele mari din anulu 1876 au nimicitu prin esendarile loru optu inflorinde colonii unguresci din giurulu Panciovei si in necasulu toturorou rogarilor si reclamarilor facute, locurile aceleia inca si pana in diu'a de astazi stau ruinate. Numai cateva colibe miserabile s'au radicatu pe locurile unde se aftasera solidele case ale colonistilor.

Precum asta diariulu „Egyet.“ intre ungurii cari traiescu in giurulu aceloru regiuni s'au pornit o vivace agitatiume cu scopu, de a recolonisá acele locuri parasite, ce au o estindere de 132,600 jugere, cu ciango-magiarii locuitorii in Moldov'a si prin urmare a i' rechiamá acasa. In septeman'a viitora se va duce o deputatiune la Bud'a-Pest'a, care se solicitedie concursulu gubernului pentru ajungerea scopului propus. D-dieu se le ajute. Ne indoimur ince forte, deca ciango-magiarii, cari se dicu ca sunt atati de multu persecutati din partea romanilor moldoveni si a gubernului romanu, voru si dispusi a schimbá patri'a loru adoptiva cu patri'a loru mama. Currentulu de emigratiune, care

depoporédia comitatele Ungariei, si care au luat dimensiuni ne mai pomenite, ne indreptatiesce a crede ca, si ciango-magiarii voru preferi a remanea in purgatoriulu romanu, decat se mai guste placerile paradisului ungurescu. De 12 ani se facu acestea incercari, dara nici unu ciangau nu s'a miscatu din Moldov'a.

— (Diu'a de 10 Maiu in Romani'a.) Acesta di, care este aniversarea venirei A. S. R. Carolu I Sale in Romani'a si a proclamarei independintiei Romaniei, s'au serbatu in tiéra intréga cu mare si viua bucuria. Tóte scirile colportate si respandite de catra inamicii si revoitorii Romaniei, ai dinastiei si ai gubernului actualu, ca cu ocasiunea serbarei dilei de 10 Maiu, Romani'a va fi proclamata de regatu, s'au adeverit u a fi fostu numai nisice scorinturi tendentióse, lipsite de ori ce basa reala. Camerele fiindu inchise, proclamarea regatului nu s'ar fi putut face, decat numai prin o lovitura de statu, ceea ce ar fi pus in cestiune chiaru esistentia constitutionalistului si a libertatii principatului romanu. Dar de si nu acumu indata, totusi ceea ce este scrisu, in cartea viitorului, se va intempla la timpulu seu.

— (Denumire.) Se dice, ca D. Jon Ghica va fi denumit gubernor alu bancei de scomptu si de circulatiune ce are se se infinitie in Romani'a.

— (Efori'a spitalelor civile din Bucuresti) este autorisata: 1. A vinde prin licitatie inca 100 pogone locu la Sinai'a, peste celu autorisatu prin legea din 1872; 2. A dà fara plata 50 pogone la satenii cari aru voi se se stabilésca in acésta localitate.

Pe locurile cedate si pe cele cari se voru mai cedá se va potea intreprinde ori-ce comerciu permis de lege.

Comuna Sinai'a se declara comuna urbana.

Dispozitiile de mai susu sunt coprinse in legea promulgata in „Monitorulu oficialu“.

— (P. S. S. Mitropolitulu Primatu alu Romaniei) este autorisatu a primi si purtă insemnele de mare cruce a ordinului Leopold, ce i'sa conferit de M. S. Imperatulu Austriei, Rege alu Ungariei.

— (Medali'a „Bene-Merenti“ class'a I) s'a acordat d-lui dr. Obedenaru, prim-secretarul de legatiune pentru scirerile sale economice si scientifice, si d-lui dr. Gr. Ramniceanu, pentru scirerile sale medicinale.

— (Archeologicu.) In comun'a Nicolitielu din plass'a Tulcea, cu ocasiunea scoterei petrei pentru construirea scólei, s'au aflatu mai multe bucati de piétra, dintre care doue sunt de o insemnatate forte mare.

Un'a reprezenta unu leu sculptat cu multa maestre, era pe cea de a dou'a se vedu doue figuri: un'a mai mare si cea de alaturi mai mica, in tocmai pare ca ar fi mam'a si copilul. Cea d'antai are perulu strengu pe verfulu capului intr'unu nodu. Ambele au manele drepte lipite de peptu si sprijinite de catre o legatore ce se invelue in giurulu grumazului. Nu se vede nici o inscriptiune pe ele. Celealte bucati de piétra, dupa sculptur'a loru, se presupunu a fi resturi de capituluri ale vre unui templu. Stilulu sculpturei pare a fi corinthicu.

— (Cufundare de corabii.) Cetimul in „Romanulu“ urmatorele:

Aflam ca in noptea de Luni spre Marti pe la orele 1 si jumetate, vaporul „Adler“ alu Societatii austriace danubiane, comandat de capitanul Menden, sosindu despre Brail'a in portul dela Cernavod'a, a isbitu in passagele acestui portu o goeleta cu bandiera otomana si a cufundat'o. Goelet'a era incarcata cu 80 chile porumbu adusu din Calarasi pentru Cernavod'a-Constanti'a. Se dice ca din cercetarile facute, s'a dovedit, ca vin'a este a capitanului goeletei, care s'ar fi abatutu dela instructiunile stabilite pentru stationarea in portu.

Unu asemenea faptu se dice ca s'ar mai fi intemplat in portulu dela Sulina, unde unu vaporu alu companiei Lloyd a cufundat unu vaporu englesu, incarcat cu cactusie destinate pentru Romania.

— (Alergarile cu cai.) Prim'a alerghare cu cai in primaver'a aceasta au avutu locu langa Bucuresci, domineca in 4/16 Maiu a. c.

Premiu I alu societatii de incurajare la distanția de 2000 metri si in valoare de 3000 lei, la castigatu Vest'a, épa a d-lui colonelul C. Blaremburg. Alu douilea, in valoare de 500 lei, Mirobolan, calu din bergheli'a dela Pascani, totu alu d-lui colonelul Blaremburg.

Premiul I alu vice-presedintilor Iokey-Clubului, in valoare de 2000 lei, si la o

distantia de 2,500 metri, s'a conferit Rigolettei, o epa totu a d-lui colonel Blaremburg, crescuta in hergheli'a dela Pascani. Alu douilea, in valore de 500 lei, lui Busek, calu alu baronului Bela Wesselenyi din Ungaria.

Premiul I alu Clubului Jockeyloru, in valore de 3,500 lei, si la distantia de 3,000 metri, l'a primitu Carbonier, calu totu alu d-lui colonel Blaremburg. Alu douilea, in valore de 500 lei, Indecis II, alu d-lui Fleva.

Premiul I alu A. S. R. Domnitorului, unu obiectu de arta, pentru o distantia de 2000 metri, — l'a luat Rataplan juganu de 5 ani alu d-lui col. Blaremburg. Alu douilea in valore de 500 lei, Verulam calu nascutu in hergheli'a imperiala dela Kladrub, (Ungaria) proprietate a d-lui maioru Vladoianu.

Premiul I in curs'a militara pentru caii calarasiiloru, la distantia de 1,500 metri l'a obtinutu sergentulu Constantinescu din regimentulu de calarasi din Ilfov; alu douilea de voluntarulu Costaforu, si prem. alu treilea, unu soldatu din escadronulu de Jalomitia.

Pe langa acestea s'a mai datu 100 lei unui soldatu (calarasiu) venit u del Romanu, ca spesse de drumu.

Prim'a cursa a fostu a cailor nascuti si crescuti in Romani'a, in etate de 3—4 ani; a dou'a a cailor de ori-ce versta si provenientia cu proprietari romani seu straini, deru membri ai clubului jockeyloru; a treia — cursa internationala — a cailor de ori-ce versta si provenientia; a patr'a a cailor de proprietari romani seu de straini, stabiliti in Romani'a, cursa cu obstacule.

(„Binele publicu“.)

— (O crima ingrozitoare.) In orasulu Brail'a circulá de catu-va timpu, sgomotulu ca numitulu Anastase G. Skarvuli, grecu de origina si in vîrstă de 65 ani, tne secuestrata de multi ani pe fîc'a sa, prestandu ca e bolnava.

In diu'a de 5 Maiu, procurorulu tribunalului, d. C. I. Nenisoru, insocitu de comisarulu Cociasiu si de dr. Ionescu, s'au transportat la domiciliulu lui Skarvuli si au cerutu se li se presinte fîta ce se pretindea de sgomotulu publicu a fi secuestrata.

La inceputu, parintele refusa, deru informatu de calitatea si de mandatulu celor ce se presintau, se supuse si ii lasa se faca o perquisitiune domiciliara.

Intr'un'a din camerile casei, mica, umeda, intunecosa, intr'unu patu informu, representantii autoritatii gasira pe o tinera feta de 12—14 ani, care parea a fi idiota. Supusa la cautarea medicului, se recunoscu ca serman'a feta fusese deflorata; si, de vreme ce nu intrase in casa de multi ani, nici unu omu altu decatul tatalu si fratele ei, nu remanea nici o indouieala ca vinovatulu trebui se fia unulu din acesti doui.

Mediculu constata ca deflorarea datedia deja de multu si ca nu incetase feta a avea dese relatiuni cu vinovatulu.

Se constata asemenea de procurorul, ca fratele ei locuia o camera departata, pe candu tatalu locuia o camera vecina.

Dupa o inteligenta si activa ingrijire in spitalulu orasului, feta recapata ore cum simtirea, si, cu multa sfieala, intrebuintandu cuvintele cele mai naive, ea potu povesti lucrurile cum s'au intemplat si a aratatu pe tatalu seu de vinovatu.

Ea a declarat ca tatalu seu i dedea de mancare supa, oue, nuci, miere si zaharu.

Skarvuli urmedia a nega tota cele ce i se inputu.

Fiiul lui pretinde ca nu are nici o scire despre cele intemplate.

Amendou sunt arrestati si instructiunea urmedia. (Romanulu.)

Bibliografia.

In dilele trecute librariulu editoru Paul Cieslar din Graz ne facu o placuta surprindere trimitendune la redactiune unu frumosu si elegantu volumu din opulu „Resbelulu orientalul ilustratu“ de prof. Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Timpulu nu ne permite a intrá in o detailata recensiune a acestei dificile intreprinderi literare. Ne inplinim inse o placuta datorintia recomandandu acestu opu deosebitei atentioni a publicului nostru cetitoru. Avemu curagiulu a sustinea, ca cu privire la literatur'a nostra romanescă de dincöce de Carpati, aceasta carte este primulu si unu adeverat capu d'opera, considerata ca obiectu al artei tipografice. Legatu in pareti eleganti si auriti, acestu opu tiparit pe chartie velina este de 724 pagine 8" mare, tiparit minunat si ornat cu 73 ilustratiuni si charte, dintre care 5 colorate.

Acestu opu, care se lauda mai bine pe sine insusi prin presentarea sa, costa in pretiulu librariei 8 fl. v. a. si se poate comanda directu la editoriulu

OBSERVATORIUL.

seu Paul Cieslar librariu in Graz, seu prin W. Krafft in Sibiu.

— Mostre de dialectulu macedo-romanu de Vangeliu Petrescu (Crusiovanu). Partea I. Basmulu cu fetu frumosu. Bucuresci 1880. Pretiulu 1 l. n.

Relativu la aceasta interesanta noutate literaria „Romanulu“ scrie urmatorele:

„Acesta este titlulu unei mici brosuri de 47 file ce a aparutu de curendu in editur'a, librariei Soecu si care se vinde numai cu modestulu pretiu de unu leu. Titlulu ei chiaru trebuie se destepte in fiacare romanu, nu numai curiositatea si dorint'a, ci si amorea de a cunoște dialectulu fratilor nostrii de preste Dunare, pe cari i lasaramu uitarei pana acum cattiva ani, si caror'a numai de cattuva timpu ne-amu decisu a le venit in ajutoriu spre fai scapă de cotropirea grecăsa atat in limba catu si in moravuri.“

Este de ajunsu reproducerea unei singure fruse, luata la intemplare spre a ne convinge de acestu adeveru:

Hotari dar s'o marite Apvfasi de catu s'u si incepai spune de cu marite si aharhi se li spuna de cutare fiu de im de tadhe de tadhe hilu de peratu.

Eta dar cum acestu dialectu, fostu romanu caturu altadata, fu coplesitu de limb'a greca si transformat astfelui in catu este aproape de neintiesu.

Tinerulu autoru macedonianu, d. Vangeliu Petrescu, care ne procura placerea de a potea cunoște acestu dialectu, si care s'a marginitu in aceasta prima lucrare a sa a ne dă numai traductiunea basmului Fetu-frumosu, dupa d. I. C. Fundescu, ne promite, deca va fi incurajat, se in bogatișca literatur'a nostra cu o colectiune de basme si poesii culese chiaru din Macedoni'a.

Nu potem dar de catu a recomandat aceasta brosura toturor romanilor sustiitori ai romanismului si a'i rogă se incuragiedie pe tinerulu autoru macedonianu pe calea ce au apucat, facendu astfelui unu faptu nu numai patrioticu, ci si incuragiatoru alu unei lucrari scientifice.“

— Albumulu Macedo-Romanu*) Comitetulu executivu alu Societatei Macedo-Romanu, subt dirigerea d-lui V. A. Urechia, vestindune de apropiat'a deservisire a Albumului Macedo-Romanu, ne aduce viile sale multamiri, pentru interesul ce amu purtatu acesteiumanitare si patriotice opere.

In partasim cu plina satisfactiune, publicului nostru, ca publicistii cei mai distinsi, omenii cei mai de frunte din Romani'a prin trecutulu si ideile loru, s'au grabit a depune farmeculu spiritului loru in folosulu romanilor aruncati pe colinele Pindului; tinerii au depus bucurosu obolul loru, condusi de entusiasmului celor in batraniti pe campulu romanismului. Este destul se citamu numele d-lor: Andrei, Odobescu, Dem. Bratianu, Xenopolu, G. Creteanu, Hasdeu, Calimachi-Catargi, Misailu, Sionu Serbanescu, Petre Gradisteanu, Maiorescu, P. S. Mitropolit si Primatu, Ioan Ghica, Kogalniceanu, C. A. Rosetti, P. S. Melhisedecu si N. Ionescu, pentru a ne face idee despre variatulu, ingeniosulu si atragatorulu buchetu, ce vomu avea in Albumulu Macedo-Romanu.

Dar, numele si natuinea omenilor, fîc'a a cetatei eterne, sange nobilu care se varsa cu atata profusione pe cîstele sangerate ale Balcanilor, a devenitu santinel'a Occidentului in Orientu, lumina apusului in intunecosulu resarit, éta de ce Franci'a si Itali'a, gînt'a latina intréga, cauta la noi cu dragoste.

Nobil'a Franchia, cea dintaiu candu e vorba de bine, isi exprima sympathiile, aprobandu miscarea nostra nationala, prin pen'a celor mai ilustrii fii ai sei. In albumulu Macedo-Romanu, vomu vedea figurandu cu mandrie: pe celebrul naturalistu De Quatrefages, renunțitul poetu realistu Coppée, betranulu publicistu de Girardin, progressistulu jurisconsultu Acollas, savantulu Littré filosofulu Jules Simon, cetatienu romu Edgar Quinet, romantierulu Zacone, poetii Barbier, Clémence Royer, Marie Nizet, sympatheticul nostru professoru si poetu Antonin Roques, deputatulu Naquet, publicistulu Maxim du Camp, membrii institutului H. Martin si Levaseur, poetulu provinsalu Mistral. Incetam de ai mai enumera ca-ci ar trebui se enumeram intrég'a legiune: toti fiindu mari si celebrii.

Itali'a este reprezentata prin celebrulu cetatienu romanu Vegezzi Ruscalla si Enrico Croce.

Incheiemu prin a aminti, ca nici dela aceasta opera umanitara, nu va lipsi octogenarulu geniu, neinvinsulu campionu alu libertatii, Victor Hugo reprezentatul prin:

„Je resterai proscris, voulant rester debout!“

Nu ne indoim, ca romanii din tota unghiurile se voru grabi a'si procură aceasta opera ingenioasa si patriotică, care va face onore neobositiloru sei intreprinditori, respandindu si mai multu numele nostru, dejă inprastiatu si bine cunoscute de intrég'a Europa.

(Alegatorulu.)

Post'a redactiunei.

Dupa absentia de doue luni si mai bine, redactorulu acestui diariu isi cere scusele sale dela toti acei domni, cari adressandu-se catra densulu ad personam in diverse afaceri, nu au luat dela elu nici-unu respunsu. Cu exceptiune de casurile unde respunsulu s'a si datu prin evenimente, densulu se va adoperă se satisfaca asteptarile toturor pre catu numai se pote. Totuodata aduce fericinta sa multiamita fratișca la toti acei amici si bine-

*) Aducem la cunoscinta onor. nostrii cetitori, ca tipografi'a W. Krafft din Sibiu, primește ori cete abonamente la acestu prea interesantu albumu.

Red. „Obs.“

voitoru, cari'isi adusera aminte si de elu in dio'a de 23 Aprile (5 Maiu) a. c. Dumnedieulu parentilor nostrii se protegă pe dumnealoru, familiile, că si pe famili'a cea mare comună, si patri'a nostra cea frumosă!

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

24 Maiu st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 3.40—9.40
Grâu, amestecat	1 "	6.90—7.90
Secara	1 "	5.60—6—
Papusioiu	1 "	4.80—5.20
Ordiu	1 "	6—7—
Ovesu	1 "	3.60—4—
Cartofi	1 "	2.50—3—
Mazare	1 "	7.—8.—
Linte	1 "	12.—13.—
Fasole	1 "	6.—7.—
Lardu (slamina)	50 Kilogram.	37.—40.—
Untura (unsore topita)	50 "	28.—29.—
Carne de vita	1 "	44—46
Oua 10 de		—20

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 21 Maiu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur	106.10	106.10
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalung	—	82.25
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung	99.—	99.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung	87.—	87.—
Inprumutul drumurilor de feru ung	125.80	126.1%
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamantului	94.60	94.3%
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	—	93.50
Obligatiuni urbariale temesiane	93.50	93.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—	92.25
Obligatiuni urbariale transilvane	93.—	92.25
Obligatiuni urbariale croato-slavone	96.—	—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimei de vinu	93.—	92.75
Datoria de statu austriaca in chartie	72.50	72.50
Datoria de statu in argintu	73.25	73.25
Rent'a de aur austriaca	88.50	88.50
Sorti de statu dela 1860	130.—	130.50
Actiuni de banca austro-ung	836.—	836.—
Actiuni de banca de creditu ung	278.60	279.—
Actiuni de creditu aust	265.75	266.—
Sorti unguresc cu premii	—	110.50
Argintu	—	—
Galbini imper	5.59	5.58
Napoleondorulu	9.40	9.39
100 marce nemtischi	58.10	58.50

Anuntiu literariu.

Au aparutu de subt tipariu si se afla de vendiare la W. Krafft in Sibiu opulu:

Resbelulu orientalul ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretiulu eleg. legatu 8 fl. v. a.

Pe catu va mai ajunge inca marginitulu numeru de exemplare din premiul coloratu „Ocuparea Plevnei“ cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, era cei cari voiesc a'lui avea incadrat, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

Paul Cieslar,

librariu — editoru in Graz.

Pentru cei ce patimescu de pieptu si plumani.

Wilhelm's
Altopu de plante Schneeberg
alui lui